

Τὰ «νέα» Προγράμματα Σπουδῶν στοῦ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἀκατάλληλα γιὰ ὀρθοδόξους ὅσο καὶ γιὰ ἑτεροθρήσκους μαθητές¹

Εὐαγγέλου Στ. Πονηροῦ Δρ Θ., Μ.Φ.
Σχολικοῦ Σύμβουλου ΠΕ01 Πειραιῶς, Δ' Ἀθηνῶν, Κυκλάδων

Τὸ ὀρθόδοξο χριστιανικὸ μάθημα Θρησκευτικῶν, ὅπως τὸ γνωρίζαμε ἐδῶ καὶ διακόσια περίπου χρόνια στοῦ ἐλεύθερο ἑλληνικὸ κράτος, εἶναι ἀπολύτως κατοχυρωμένο συνταγματικῶς (ἄρθρα 3, 16, 13 τοῦ Συντάγματος), ὅσο καὶ νομικῶς (ἄρθρα 1, 6 τοῦ Ν. 1566/1985). Τὸ μάθημα αὐτὸ δὲν ὑποκαθιστᾷ τὴν ἐκκλησιαστικὴ κατῆχηση ἀλλὰ καὶ δὲν τὴν ἀντιστρατεύεται. Βοηθᾷ τὸν ὀρθόδοξο χριστιανὸ μαθητὴ νὰ ἀναπτύξει τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ συνείδησή του καὶ τὸν ἐνημερώνει γιὰ τὶς μὴ ὀρθόδοξες ἐκκλησίες καὶ γιὰ τὰ θρησκευτὰ τῆς ὑψηλῆς. Ἐπίσης ἐνημερώνει τὸν μὴ ὀρθόδοξο χριστιανὸ, τόσο γιὰ τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ πίστη, ὅσο καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἀνωτέρω.

Ἀπὸ τὸ σχολικὸ ἔτος 2011-12 ἐπιχειρεῖται νὰ μεταφερθεῖ **τὸ σύστημα religious literacy**, ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀντικαταστήσει τὸ ὀρθόδοξο χριστιανικὸ μάθημα. Τὸ σύστημα **religious literacy** δὲν εἶναι νομικῶς κατοχυρωμένο κατὰ κανένα τρόπο. Ἡ δὲ ἐπιβολὴ του θίγει ἀνεπανόρθωτα τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τόσο τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανοῦ μαθητῆ, ὅσο καὶ τοῦ ὁποιοῦδήποτε. Πιλοτικὲς ἐφαρμογὲς Προγραμμάτων βασισμένων στοῦ **religious literacy** ἐπιχειρήθηκαν στοῦ δημοτικὸ καὶ στοῦ γυμνάσιο κατὰ τὰ σχολικὰ ἔτη 2011-12 καὶ 2012-13 καὶ ἀπέτυχαν, πλὴν ὅμως ἡ ἀποτυχία δὲν ἀπέτελεσε ἀνασχετικὸ παράγοντα τῆς περαιτέρω ἀπόπειρας ἐπιβολῆς! Στοῦ λύκειο δὲν ἐπιχειρήθηκε κἂν πιλοτικὴ ἐφαρμογὴ γιὰ τὸ σχετικὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖο πρωτοδημοσιεύθηκε τὸ 2015.

Στὶς 13/9/2016 δημοσιεύθηκαν σὲ ΦΕΚ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, «νέα» Προγράμματα σπουδῶν στὰ Θρησκευτικὰ δημοτικοῦ, γυμνασίου καὶ λυκείου. Τὰ ΦΕΚ αὐτὰ εἶναι τὸ Β 2920 γιὰ δημοτικὸ-γυμνάσιο, καὶ τὸ Β 2906 γιὰ λύκειο. Τὰ Προγράμματα τοῦ 2016 ἀκολουθοῦν ἐπίσης τὸ ξενόφερτο σύστημα **religious literacy**, ἀποτελοῦν ἐπανεκδόσεις τῶν Προγραμμάτων δημοτικοῦ-γυμνασίου 2011/14 καὶ λυκείου 2015 καὶ βεβαίως δὲν εἶναι νομικῶς κατοχυρωμένα. Περιλαμβάνονται σὲ ὑπουργικὴ ἀπόφαση, ἡ ὁποία παραβιάζει τὸν ὡς ἄνω νόμο, τὰ ὡς ἄνω ἄρθρα τοῦ Συντάγματος, καὶ τὶς διεθνεῖς συμβάσεις γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὶς ὁποῖες ἔχει ἡ Ἑλλάδα ἐπικυρώσει.

Τὰ ἐπίμαχα Προγράμματα εἰσάγουν μάθημα, τὸ ὁποῖο ἐὰν διδασκόταν ἀκριβῶς ἔτσι ὅπως ἀναγράφεται σὲ αὐτὰ, θὰ ἐπέφερε ἀπόλυτη σύγχυση, τόσο στοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς μαθητές, ὅσο καὶ σὲ ὁποιοδήποτε ἄλλο.

Τὰ σοβαρότερα ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα, ὅσον ἀφορᾷ τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν διάρθρωση, τοῦ δῆθεν νέου, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ἤδη ἀποτυχόντος, μαθήματος Θρησκευτικῶν εἶναι τὰ ἑξῆς:

α) Συνδιδασκαλία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως μὲ θρησκευτὰ σὲ σημεῖο ὥστε νὰ κινδυνεύει ὁ ἀνήλικος, ὀρθόδοξος ἀλλὰ καὶ ὁ ὁποιοσδήποτε, μαθητὴς νὰ νομίσει ὅτι ταυτίζονται καὶ νὰ διασαλευθεῖ ἡ πίστη του. Πρέπει νὰ προσέξουμε ἰδιαίτερα, ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ ἐνημέρωση γιὰ τὶς θρησκείες καὶ τὶς μὴ ὀρθόδοξες ἐκκλησίες. Αὐτὸ γινόταν ἤδη καὶ μὲ τὰ παλαιὰ προγράμματα σπουδῶν στὴν ἕκτη δημοτικοῦ, στὴν τρίτη γυμνασίου, στὴν πρώτη λυκείου καὶ στὴν δευτέρα λυκείου. **Ὅμως θρησκευτὰ, καὶ μὴ ὀρθόδοξες ἐκκλησίες διδάσκονταν κεχωρισμένα ὡς αὐθύπαρκα καὶ ἀνεξάρτητα**, καὶ τὸ Πρόγραμμα σπουδῶν δὲν ὁδηγοῦσε ποτέ στὴν παρεξήγηση ὅτι ταυτίζονταν μὲ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἢ μεταξὺ τους. **Μὲ τὸ religious literacy εἶναι σάν νὰ διδάσκονται μαζὶ μὲ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἀπὸ δύο ἕως ἑπτὰ ξένες γλῶσσες, στὴν ἴδια διδακτικὴ ὥρα ἄτακτα, ἀκατάστατα, τυχαῖα!** Δύο ἀπὸ τὰ ἀφθονα παραδείγματα: Στὴ θεματικὴ ἐνότητα 4 τῆς Γ' δημοτικοῦ πρέπει τὸ ὀκτάχρονο παιδί νὰ διδάσκεται μαζὶ μὲ τὶς διηγήσεις τῶν Εὐαγγελιστῶν γιὰ τὴν Γέννηση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ πῶς περιγράφεται ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ στοῦ Κοράνιο. Στὴ θεματικὴ ἐνότητα 2.4 τῆς Α' λυκείου ὁ μαθητὴς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διδάσκεται τὶς ἐορτὲς τῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπο: «Οἱ γιορτὲς στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, στὶς ἄλλες χριστιανικὲς παραδόσεις καὶ στὶς μονοθεϊστικὲς θρησκείες».

¹ Δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα «Ὀρθόδοξος τύπος», αριθμ. φύλλου 2155, 3 Μαρτίου 2017

β) Διδασκαλία θεματικών ενότητων υπό συγκεκριμένους και παρεξηγήσιμους τίτλους. Επί παραδείγματι, το όκτάχρονο παιδί τής τρίτης δημοτικού αντικρύζει στη θεματική ενότητα υπ' αριθμόν 3 τής τάξεώς του τον τίτλο «Κυριακή: μία σημαντική ημέρα τής εβδομάδας» και είναι υποχρεωμένο να διδαχθεί υπό τον τίτλο αυτόν ταυτοχρόνως με τήν όρθόδοξη θεία λειτουργία, το Σάββατο τών Έβραίων και τήν Παρασκευή τών Μουσουλμάνων. Κινδυνεύει ως έκ τούτου να πιστεύσει, ότι αυτά τά τρία είναι ισόκυρα και ταυτόσημα.

γ) Αφαίρεση βασικών θεμάτων όρθοδόξου πίστεως και ζωής, άπαραιτήτων γιά τή διαπαιδαγώγηση του όρθοδόξου χριστιανού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα: Πουθενά δέν υπάρχει στο Πρόγραμμα δημοτικού-γυμνασίου γεγονός, προσωπικότητα, θεολογική διδασκαλία από τήν περίοδο 1054-1453. Στην τρίτη δημοτικού (ΦΕΚ Β 2920// 13/9/2016, σελ. 30880) διδάσκει το θέμα «Όλος ό κόσμος είναι κτίση του Θεού», όμως δέν έχει προηγουμένως διδαχθεί τή δημιουργία του κόσμου από τον Θεό – το έν λόγω θέμα ξεκινά από τήν Κιβωτό του Νώε!!!

δ) Μή διδασκαλία τής εύαγγελικής ιστορίας ως ενιαίου συνόλου, αλλά κατάτμησή της σε διάφορες έλλειπείς ενότητες μεριζόμενες με τυχαίο και άτακτο τρόπο σε διάφορες τάξεις δημοτικού και γυμνασίου. Παρ' όλα αυτά, τά Προγράμματα προσδοκούν από τους μικρούς μαθητές να άφηγούνται βιβλικές ιστορίες, να κατανοούν, να συναισθάνονται και να έξηγούν το νόημά τους (ΦΕΚ Β 2920//13/9/2016, σελ. 30894 και σελ. 30920). Πώς θά γίνει αυτό με έπιτυχία, άφοϋ τίς διδάσκονται χωρίς σύνδεση με τά προηγούμενα, με τά επόμενα και έν γενει με τήν έποχή;

ε) Μή διδασκαλία τής έκκλησιαστικής ιστορίας ως ενιαίου συνόλου, αλλά κατάτμησή της σε διάφορες έλλειπείς ενότητες μεριζόμενες με τυχαίο και άτακτο τρόπο σε διάφορες τάξεις δημοτικού και γυμνασίου. Σε καμμία τάξη δέν λαμβάνει το παιδί τήν εικόνα τής άδιάσπαστης συνέχειας τής ζωής τής Έκκλησίας από τήν ίδρυση της μέχρι σήμερα, διότι τίς σχετικές με τήν έκκλησιαστική ιστορία θεματικές ενότητες, οι όποιες δέν είναι πάντοτε και άμιγείς, διαδέχονται θεματικές ενότητες ιστορίας θρησκευμάτων, ή ενότητες εύαγγελικής ιστορίας, οι όποιες επίσης δέν είναι άμιγείς.

στ) Άπολύτως καμμία ιστορική σειρά στη διδασκόμενη ύλη, ακόμη και μέσα στην ίδια θεματική ενότητα! Επί παραδείγματι, στην ενότητα υπ' αριθμόν 3 τής Β' γυμνασίου διδάσκει πρώτα ό άγιος Λουκάς ό ίατρός (1877-1961) και κατόπιν ή άγία Φιλοθέη (1522-1589). Έτσι χορηγείται στο παιδί ένα άξεδιάλυτο κουβάρι άποτελούμενο από πολλά και διάφορα θέματα και ζητήματα, το όποιο κουβάρι αντί να το όδηγεϊ στη μάθηση, το όδηγεϊ στην παντελή άμάθεια.

ζ) Η θεολογία τών προγραμμάτων δημοτικού-γυμνασίου, όσο και εκείνων του λυκείου δέν είναι όρθόδοξη. Τοϋτο τεκμαίρεται, μεταξύ πολλών άλλων, και έκ του ότι στο πρόγραμμα του δημοτικού ό Κύριος ήμών Ίησοϋς Χριστός δέν χαρακτηρίζεται «Κεφαλή τής Έκκλησίας», όπως μάς διδάσκει ή Άγία Γραφή (Έφεσ. 5,23), αλλά «κέντρο τής χριστιανικής Έκκλησίας» (ΦΕΚ Β 2920//13/9/2016, σελ. 30898). Ως γνωστόν, «κέντρον» χαρακτηρίζει ή Άγία Γραφή είτε το καρφί (Πράξ. 26,14,), είτε άπλως το κεντρι (Α' Κορ. 15,55) είτε το δηλητηριώδες κεντρι τών σκορπιών (Άποκ. 9,10). Έξ άλλου, και πάλι ένδεικτικως άναφέρουμε ότι, στο Πρόγραμμα του λυκείου οι θεμελιώδεις όροι τής όρθοδόξου θεολογίας «άποκάλυψη», «σωτηρία», «λύτρωση» άποδίδονται και στα θρησκευματα (ΦΕΚ Β 2906//13/9/2016, σελ. 30719, 30707, 30722).

Όλα τά ως άνω έπτά σημεία παρέμειναν άπολύτως σταθερά και άδιαπραγμάτευτα τόσο στις πρώτες έκδόσεις τών Προγραμμάτων από το 2011 έως και το 2015, όσο και στις τελικές, οι όποιες δημοσιεύθηκαν σε ΦΕΚ το 2016. Έν τέλει το 2016 προστέθηκε και:

η) Αφαίρεση τής διδασκαλίας τής Παλαιάς Διαθήκης, ως ενιαίου συνόλου από το γυμνάσιο και άντικατάστασή της από σποραδικά ρητά και περιστατικά, τυχαία, άτακτα και χωρίς καμμία ιστορική και θεολογική σειρά. Η δέ διδασκαλία τής Παλαιάς Διαθήκης στο δημοτικό περιλαμβάνει επίσης άποσπασματικά περιστατικά χωρίς ιστορική σειρά. Σημειωτέον ότι ή πρώτη έκδοση τών Προγραμμάτων αυτών άπαιτούσε τήν διδασκαλία τής Παλαιάς Διαθήκης στο γυμνάσιο ως Ιουδαιισμού, ή όποια άπαίτηση έπικρίθηκε έντονα από τον ύπογράφοντα. Τήν πάλαι ποτέ όμως άπαίτηση άκολούθησε ή άφαίρεση. Δέν είναι δυνατόν ή Παλαιά Διαθήκη να ύφίσταται όλα τά άνωτέρω, διότι είναι γιά κάθε χριστιανό «παιδαγωγός εις Χριστόν».

Ὡς πρὸς τίς προτεινόμενες ἀπὸ τοὺς δημιουργοὺς τῶν Προγραμμάτων **μεθόδους διδασκαλίας καὶ «στρατηγικὲς μάθησης»** ἰσχύει ἐπίσης σταθερὰ ἀπὸ τὸ 2011 μέχρι καὶ σήμερα ὅτι:

θ) Εἰσήχθησαν ἐσπευσμένως ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἐξετάσθηκε ποιὲς καὶ κατὰ πόσον ἀντιστοιχοῦν στὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα.

ι) Πολύ συχνὰ ἀπαιτεῖται ὁμαδικὴ καὶ ὁμαδοσυνεργατικὴ ἐργασία τῶν μαθητῶν, ὅμως ἡ τελικὴ ἀξιολόγηση τῶν μαθητῶν παραμένει σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ἀτομικὴ. Καὶ ἡ σύνθεση ὁμαδικῆς ἐργασίας καὶ ἀτομικῆς τελικῆς ἀξιολογήσεως δυσχεραίνει ἀφόρητα, κυριολεκτικὰ βασανίζει τοὺς ἐκπαιδευτικούς.

Προτείνουμε: Πλήρη ἀπόρριψη τῆς γενικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς γενικῆς διαρθρώσεως τοῦ περιεχομένου τῶν Προγραμμάτων. Ἐπανεξέταση τῶν μεθόδων διδασκαλίας, ὥστε νὰ ἐπιλυθοῦν τὰ σοβαρὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἐπισημάνσαμε.